

Tríggir vælnøgdir floksformenn á tíðindafundi í lögtinginum leygardagin, Jenis av Rana, Jóannes Eidesgaard og Høgni Hoydal

Mynd: Jens Kristian Vang

fylgja teimum tilmælum, sum málstevnu-nevndin á vetri 2007 setti fram í sínum tilmæli. Serligur dentur verður lagdur á at fáa til vega føroyskt ella føroyskað tilfar til børn og ung.

Kringvarp Føroya

Ein heildarmeting verður gjørd av Kringvarpi Føroya. Hølisviðurskiptini hjá Kringvarpi Føroya verða avgreidd við støði í hesi eftirmeting.

Public-service sáttmáli, sum er ein tíðaravmarkað menningarætlan við greiðum málum fyri Kringvarp Føroya, verður gjørdur millum Kringvarp Føroya og Mentamálaráðið.

Sendinetið hjá Kringvarpi Føroya verður endurnýggjað.

Kringvarpsgjaldið verður kravt inn gjøgnum skattaskipanina. Sergjaldsskipan um kringvarpsgjald verður gjørd fyri tey, sum hava skattafriar nettoinntøkur.

Mentanargrunnurin

Viðtøkurnar fyri Mentanargrunnin verða endurskipaðar soleiðis, at hann verður rumsáttari og virkisøkið verður víðkað til fleiri listagreinar. Ein fíggarlig menningarætlan verður gjørd fyri grunnin samsvarandi tí tilmæli, sum gjørt var í upprunauppskotinum fyri Mentanargrunnin. Týðaragrunnur verður skipaður sum ein konta á fíggarlógini, men verður umsitin av Mentanargrunninum. Tónlistargrunnur verður skipaður á sama hátt.

Listafólk

Skipan verður ment, ið kann veita listafólkum rættindi sum yrkisbólkur.

Tjóðpallur Føroya

Bygt verður tjóðleikhús, sum skal verða karmur um virksemi hjá fleiri listargreinum.

List í almennari bygging

Ásett verður, at ein ávisur partur av útreiðslunum til almenna og kommunala bygging verður markaður til list.

Bókasøvn

Bókasavnslógin verður endurskoðað og ment.

Savnspolitikkur

Skipaður verður ein savnspolitikkur, ið eisini hevur til endamáls at raðfesta nýggjar karmar kring almennu søvnini, sum í dag húsast undir trongum og óhóskandi korum.

Musikk- og listaskúli

Musikkskúlaskipanin verður styrkt.

Varðveiting av fornminnum

Sum upprunaliga ætlað, verður altjóða arkitektakapping skipað um framtíðina hjá Kirkjubømúrinum

Ungdómsmentan

Orðaður verður ungdómspolitikkur fyri ítrótt, tónleik, list og aðra ungdómsmentan.

Útbúgving

Skal føroyska samfelagið mennast, fráflytingin steðgast og búskapurin vaksa, er neyðugt at raðfesta útbúgving heilt frá fólkaskúla fram til universitet.

Fólkaskúlin

Fyritreytin fyri ætlanini um at hækka útbúgvingarstøðið í landinum er ein góður fólkaskúli. Tí verða hesi stig tikin: Nevnd verður sett at endurskoða fólkaskúlalógina, læraraútbúgvingin verður lyft upp á kandidatstig, skipað eftirútbúgving av lærararum

verður sett í verk, átøk verða gjørd til tess at fáa til vega meira av føroyskum undirvísingartilfari, byrjanarundirvísingin verður styrkt við at skipa tvílæraraskipan í fyrsta flokki, KT-undirvísingin í fólkaskúlalimum verður styrkt, undirvísingarportalur verður skipaður.

Íløgur í skúlabygningar

Útbygging og bygging av miðnámsskúlum heldur fram.

Universitet

Gjørd verður ætlan fyri, hvussu vit økja munandi um tilboðini innan hægri lestur og gransking í Føroyum og fáa útlensk lesandi til Føroya. Fróðskaparsetur Føroya verður ment til eitt kappingarført universitet. Neyðug játtan verður givin til at seta í verk útbúgvingartilboð, sum eru klár at seta í verk á Fróðskaparsetri Føroya.

Læraraskúlin, Vinnuháskúlan og Sjúkrarøktarfróðiskúlin verða lagdir saman við Fróðskaparsetri Føroya.

Eftirskúli

Arbeitt verður víðari við ætlanini at byggja eftirskúla.

Útbúgvingarstuðul

Lestrarstuðulin fyri stakar upphaldarar verður hækkaður. ÚS verður endurskoðaður saman við avvarandi feløgum hjá teimum lesandi.

Førleikagevandi útbúgvingar kring landið

Skipaðar verða útbúgvingar kring landið, har vaksinn kunnu taka førleikagevandi útbúgvingar.

Sernámsfrøði

Námsserfrøðiliga ráðgevingin kring landið verður styrkt.

Skúlin á Trøðni

Skúlin á Trøðni verður umskipaður og styrktur í samráð við leiðslu, starvsfólk og foreldur at børnum, sum ganga á skúlalimum.

Heildartilboð

Greiningarmiðstøð fyri børn við serligum tørvi verður skipað í samstarvi millum Mentamálaráðið og Almanna- og heilsumálaráðið.

Dagstovnar

Til tess at skapa eitt heildartilboð til børn undir- og í skúlaaldri verður dagstovnaekið lagt undir mentamálaráðið.

Heilsumál

Heilsupolitiska aðalmálini hjá samgonguni eru at styrkja okkara heilsuverk, so tað kann veita øllum sjúklingum størri trygd og betri dygd í fyrirbyggjandi, viðgerandi og røktarlíggjum heilsutænastum, eins og fremja ein fólkheilsupolitikk, sum miðar eftir at styrkja almennu heilsustøðuna hjá føroyingum.

Dygdarmenning av sjúkrahúsverkinum Dygdarmenning av føroyska sjúkrahúsverkinum skal verða framd sambært álitinum um framtíðar sjúkrahúsverk.

Uppafturvenjing

Uppafturvenjing skal verða skipað um alt landið sum ein serlig eind undir Nærverkinum sambært álitinum um Endurvenjing fyri fólk við førleikatarni. Miðstøðir fyri uppafturvenjing skulu verða skipaðar á Klaksvíkar og Suðuroyar sjúkrahúsi.

Fyribyggjandi heilsutænastur

Førleikamennandi skeið í skúlamedisini skulu verða veitt kommunulæknum, og

... Samgonguskjal amillum Tjóðveldi, Javnaðarflokkinn og Miðflokkinn

Barnatænastan skal styrkjast til at betur at kunna røkja øktar uppgávur sambært lógini um fyrirbyrgjandi heilsutænastur fyri børn og ung.

Kommulæknaskipanin

Kommulæknaskipanin verður endurskoðað og styrkt og uppskot skulu verða gjørd um, hvussu onnur heilsustarvsfólk, m.a. sjúkrarøktarfrøðingar, kunnu verða partar í skipanini. Kommunulæknavaktin skal endurskoðast og fáast at virka betur.

Psykiatriin

Menningin av sosialpsykiatriini skal halda fram við at útvega fleiri bústaðar- og virknistilboð til sinnisveik. Økispsykiatriin skal verða útbygð, m.a. við økisdeplum kring landið. Barna- og ungdómspsykiatriin skal verða denti á fyrirbyrging og leiklutin hjá avvarandi. Sálarsjúklingar skulu varðveita pensjónina eisini eftir 6 mánaða innlegging á Psykiatriska deplinum. Nýggj psykiatrilóg skal verða samtykt og sett í verk.

Fólkaheilsuætlanin

Fólkaheilsuætlan verður sett í verk sambært ætlan, ið er til taks

Sjúkratrygging

Sjúkrakassagjaldið verður lagt inn í skattin. Sergjaldsskipan um sjúkrakassagjald verður gjørd fyri tey, sum hava skattafriar nettointtøkur.

Almannamál

Almannapolitiska stevnumiðið er at skapa javngóðar umstøður fyri allar borgarar, uttan mun til teirra sosialu støðu, líkamliga ella menningarliga førleika ella hvar í landinum, tey búgva, við vælverkandi, samhaldsføstum vælferðarskipanum.

Nýggj sosiallógáá

Sosialpolitiskur reformur verður gjørdur við nýggjari sosiallógáá. Almánaskipanirnar skulu háttast soleiðis, at fólk mest móguliga kunnu verða virkin í samfelag-

num. Nýggj føroysk forsorgarlóg, sum eisini fremur rættartrygd og gjøgnumskygni, verður smíðað.

Vælfæðarráð

Vælfæðarráð verður skipað á sama hátt sum Búskaparráðið á búskaparpolitiska økinum.

Vælfæðarportalur

Til tess at bøta um kunningina til borgararnar verður gjørdur ein vælfæðarportalur.

Sosialfrøðilig gransking

Sosialfrøðiliga granskingin í Føroyum skal verða skipað bæði við betri hagtsgrundarlagi og við granskingarverkætlanum.

Stakir upphaldarar

Lóg um eyka barnagjald til stakar upphaldarar skal samtykkjast. Barnapengar skulu ikki verða roknaðir sum skattskyldug inntøka.

Foreldraráðgeving

Øll neyðug ráðgeving, leiðbeining og hjálp verður veitt foreldrum í sambandi við barnburð, so millum annað talið á fosturtøkum framhaldandi kann vera avmarkað eins og stakir upphaldarar og pør, ið liva undir truplum viðurskiftum, fáa dygga hjálp og vegleiðing.

Bústaðir til fólk við serligum tørvi

Íløguaetlan verður gjørd fyri nýbygging og nútíðargerð av bústøðum til fólk við serligum tørvi.

Eldraøkið

Í eldrarøktini verður hildið fram við at stuðla bygging av røktarheimum og sambýlum, soleiðis at tørvurin fyri búplássum til røktarkrevjandi gomul kann verða nøktaður í samgonguskeiðinum.

Nýggj eldralóg skal verða gjørd til tess at tryggja rættindi og tænastur fyri eldri. Eisini verða ymisku eindirnar í eldrarøktini samskipaðar.

Starvsfólkaorkan í eldrarøktini verður økt bæði til heimbúgvandi og hjá teimum, sum búgva á stovnum og sambýlum.

Pensjónsreformur verður framdur

Við lóg um eftirlonaruppsparing skal eftirløn verða tryggjað øllum lønmóttakarum. Eftirlonaruppsparingin skal eisini verða roknað aftrat ALS-, barsils- og sjúkradagpengagjaldinum o.ø. almannaveitingum.

Lógarverkið um almannapensjónir verður endurskoðað, so fólkapensjónin verður styrkt serstakliga teimum, ið ikki hava aðra inntøku, til gagns. Pensjónsviðbøturnar, brennistuðul til ávísar pensjónistar og Samhaldsfasti hækka soleiðis, at pensjónin til teirra, sum ikki hava aðra inntøku, hækkar í samgonguskeiðinum.

Bústaðarpolitikkur

Alternativ íbúðabygging verður sett í verk. Lóg um lútaíbúðafeløg verður sett í verk, eisini fyri fólk við serligum tørvi. MVG- og rentustuðulslóg skulu broytast, so tær geva lútaeigarum somu rættindi sum øðrum eigarum. Nýggj leigulóg skal tryggja rættindi hjá leigarum og útleigarum.

Húsálansgrunnurin og Íbúðagrundurin verða umskipaðir til eitt bústaðarpolitiskt amboð, serliga við atliti at figgjarglaga veikum bólkum, m.a. til at tryggja lagaliga figging til lútaíbúðafeløg og eisini til fólk við skerdum førleika. Ein onnur uppgáva er at taka stig at byggja leiguíbúðir og lestrarbústaðir eisini saman við øðrum þortum.

Bjálvingarstuðulslánsgrunnurin verður endurskipaður til at útvega figging til orku- og bjálvingarstuðulslán til pensjónistar.

Vinnumál

Vinnupolitikkur samgongunnar hevur til endamáls at tryggja Føroyum fjølbroyttari inntøkugrundarlag, at slóða fyri betri marknaðaratgongd hjá vinnuni og at tryggja henni tryggjar og álítandi karmar.

Dagförd lógáá

Til tess at lúka treytirnar í handilsavtalam við ES og onnur lond, sum eru í gildi, og til

tess at slóða fyri føroyskum limaskapi í EFTA og eini móguligari EBS-avtalu, verður øll lógáá innan vinnumál dagförd áhaldandi soleiðis, at hon lýkur tey krøv, ið altjóða felagsskapir og onnur lond seta.

Arbeidsmegi

Skipaður verður ein rúmligari og smidligari arbeidsmarknaður, har vinnan kann fáa útlendska arbeidsmegi til Føroya eftir tørvi. Lóggávan á økinum verður yvirtikin og skipað soleiðis, at hon á besta hátt tænar føroyska arbeidsmarknaðinum.

Tilfeingisumsiting

Umsitingin av øllum náttúru tilfeingi og øll lóggáva í hesum sambandi verður savnað á sama stað.

Íverksetan

Virkisfús fólk við góðum hugskotum og ætlanum verða stuðlað soleiðis, at leiðin frá hugskoti til veruleika verður lættari at ganga.

Útflutningsráð

SamVit verður skipað soleiðis, at tað í størri mun enn nú virkar sum eitt útflutningsráð fyri føroyska framleiðslu.

Gransking

Vinnumálaráðið skipar fyri, at vinnan og almenni myndugleikin fara undir vinnurelateraða gransking í nógv størri mun enn nú.

FAS

Til tess at menna eina nýggja inntøkuvinnu á sjóvinnu økinum, har vit hava dyggari royndir enn tey flestu, verður Føroyska Altjóða Skipaskrásetingin umskipað soleiðis, at hon verður kappingarfør við aðrar skipanir av hesum slag.

Hagstovan

Hagstovan verður styrkt til tess at tryggja føroyskum vinnulívi neyðugt hagtsgrundarlag.

Trygging

Tryggingarøkið verður liberaliserað. Samstundis verður skattaskipanin broytt soleiðis, at lóggávuverkið ikki eggjar uppspardum pensjónskapitali, sum føroyingar spara saman í livstryggingum, at vera fluttur út av landinum.

Nýggj rentuskattalóg verður gjørd, sum javnsetur føroysk livstryggingarsamtøk við líknandi samtøk í grannalöndum og í Europa annars.

Landbúnaður

Landbúnaðarlóggávan verða eftirmett og neyðugar broytingar gjørdar.

Kolvetni

Samgongan fer at fáa lýst tey árin á og teir móguleikar fyri føroyska samfelagið, sum kunnu standast av eini móguligari oljuvinnu innan umhvørvi, mentan, sosiala økið og arbeidsmarknað.

Fiskivinna

Fiskivinnupolitikkurin hevur sum høvuðsmál, at ríkidømið í havinum verður umsitið sum varandi grundarlag undir føroyska búskapinum. Skipast skal soleiðis fyri, at mest mógulig virðisøking úr føroyskum tilfeingi liggur eftir í Føroyum, og allir úrdráttir av veidum fiski koma til virkingar og gagns í framleiðsluni.

Samgongan ásanar, at tað er ein trupulleiki, at brúksrættindini til almenna náttúru tilfeingi verða handlað og seld á privata marknaðinum.

Tørvur er á eini tjóðarsemju um fiskivinnupolitikkinn, nú Løgtingið hevur samtykt broytingar í lógini um vinnuligan fiskiskap viðvíkjandi loyvum og fiskirættindum,

Heini O. Heinesen setti tingið sum ellisformaður. Tað gjørdi hann eisini í 2002. Heini O. Heinesen fyllir 70 ár 6. august í ár

Mynd: Ólavur Frederiksen

Trý javnaðarfólk í døpurhuga.
Tá tingið var sett leygardagin
vóru tingfólk javnaðarfloksins
sannførd um, at tey skuldu í
andstöðu

Mynd: Ólavur Frederiksen

uttan at gera av, hvør skipan kemur í staðin. Vinnan og borgarin skulu hava greitt at vita, hvat hendir við loyvum og fiskirættindum frameftir.

Samgongan er samd um, at skipanin skal verða endurskoðað eftir hesum meginreglum:

- Brúsrættindini til tilfeingið skulu umsitast og umsetast gjøgnum ein almennan fiskirættindamarknað.
- Skipanin skal vera liberal. Fiskivinnan skal skipast sambært vanligum marknaðar- og kappingartreytum, og politiski myndugleikin skal ikki kunna býta út loyvi, fiskirættindi ella áseta prís fyri tíðaravmarkaðan brúsrætt.
- Skipanin skal vera sjálvregulerandi soleiðis, at vinnan og príslegan sjálv til-lagar seg innan karmarnar.
- Skipanin skal vera varandi og tryggja, at føroysk fiskiveiði er burðardygg.
- Møguleikin verður kannaður, at heima-útróður við smábátum ikki verður fevndur av skipanini

Til tess at tryggja stöðugleika og tryggjeika verður nevnd sett í samráð við allar viðkomandi partar. Nevndin skal gera liðugt uppskot um, hvussu lógin um vinnuligan fiskiskap verður endurskoðað og broytt sambært omanfyri nevndu meginreglum.

Leikluturin og umstøðurnar hjá lívfrøðiligu ráðgevingini verða styrkt. Endurmetingin av veiðitrýstinum verður framd alt fyri eitt, og fiskiveiðieftirlitið verður hert.

Trygd á sjónum

Nýggj trygdarmiðstöð verður bygd í Klaksvík.

Arbeidsmarknaður

Í almenna starvsfólkapolitikkinum skal størri dentur verða lagdur á starvsfólka-menning og trivnaðarætlanir.

Setanar- og arbeidsviðurskifti hjá tímaløntum verða tryggjað í nýggjari lóg.

ALS-skipanin verður endurskoðað, m.a. fyri at hækka endurgjaldið og fyri at gera skipanina betri fyri sjómenn, parttíðarsett og tey, sum skulu fáa tilboð um umskúling.

Allir løntakarar, eisini tímalønt, skulu hava lógarfestan rætt til endurgjald í sambandi við fráveru vegna barnsins fyrsta

sjúkradag.

Barsilsskipanin verður longd upp í eitt ár, ein partur av tíðini verður settur av til pápan. Miðað verður eftir at gera skipanina smidligari.

Í samráð við partarnar á arbeidsmarknaðinum verður stig tikið at skipa serligan útbúvgingargrunn, sum í fyrstu syftu skal geva móguleikar at førleikamenna ófaklærd, og síðan eisini aðrar løntakarar.

Fyri at arbeiðið fyri góðum arbeidsumhvørvi kann verða raðfest hægri, skulu Arbeidseftirlitið og Skipaeftirlitið verða styrkt.

Rúmligur arbeidsmarknaður

Arbeidsmarknaðurin skal gerast rúmligari og smidligari við betri skipanum. Virkað skal verða fyri, at almenn arbeidsplass oman fyri ávísa stódd seta fólk í vard störv og skipa arbeidsumstøður og atkomu so, at tað ber til. Skipað skal verða fyri fyrirbyggingandi átøkum, so fólk ikki missa tilknýtið til arbeidsmarknaðin.

Javnstöða

Javnstöðunevndin skal mennast, so hon eisini kann átaka sær arbeiðið at styrkja kvinnuluttøkuna í politikki. Haraftrat skal hon hava móguleikar at útgreina javnstöðuna á arbeidsmarknaðinum og samfelagnum annars.

Brúkaramál

Nýggj lóg um marknaðarføring verður gjord, og brúkaravernd verður skipað undir eftirliti av brúkarumboðsmanni, sum m.a. javnan skal kanna prísir á húsarhaldsvörum.

Rættindi og móguleikar hjá brúkarum at kæra í brúkaramállum uttan at skula noyðast undir privat sakarmál, skal verða tryggjað við lóg um brúkarakærunevnd.

Í sambandi við keyp og sølu av bústaðarogn skulu rættindi hjá keyparum og seljarum tryggjast við nýggjari lóg um fastognarkeyp, ið m.a. ásetir freistir, iðranarrætt og krav um byggifakligar stöðumetingar av ognini.

Gerast skal lóg um meklaravirksemi, ið regulerar húsamekling í sambandi við keyp og sølu av bústaði.

Samferðsla

Samferðsluúbyggingar

Samferðslukervið er útbyggt soleiðis, at 85 prosent av borgarum landsins nú eru knýttir at sama vegneti. Samgongan hevur sum

mál, at verandi útbyggingarnar halda fram.

Langtíðar løgu- og figgjarætlan verður gjord í samráð við sakkunnleikan og í samsvari við búskapar- og figgjarorku landsins.

Skipað verður so fyri, at farmaflutningurin millum oyggjarnar aftur fæst at virka á nøktandi hátt

Atlit verða tikið til stöðu teirra rørslutarnaðu, tá ið nýløgur/ábøtur í samferðsluskipanini verða gjordar.

Fígging av samferðslukervi

Sett verður nevnd at endurskoða fíggjina av samlaða samferðslukervinum í landinum, so atlit verða tikið til samfelagsbúskap, umhvørvi, ferðslustýring, økismenning og samhaldsfasta fígging.

Flogvallarviðurskifti

Farið verður undir at byggja flogvøllin í Vágum út sum skjótast. Kanningar av tørvi og móguleikum fyri nýggjum flogvølli halda fram. Ein móguligur nýggjur flogvøllur verður bygdur har, hann sambært sakkunnleikanum liggur best.

Talgilt undirstöðukervið

Móguleikarnir fyri at skipa eitt alment netfelag, sum umfatar alt samskiðskervið, verða kannaðir. Endamálið er at tryggja, at talgilda undirstöðukervið stöðugt verður útbyggt og gjørt kappingarført.

Økismenning

Økismenning og útoyggjapolitikur

Ein miðvísur økismenningar- og útoyggjapolitikur skal verða rikin. Nýggir almennir stovnar verða skipaðir kring landið, har tað er ráðiligt. Ávísar partur av almennu ilögnum verður nýttur á og til og frá útoyggjunum. Menningarætlan skal verða gjord fyri hvørja oyggj sær.

Endalig loysn skal verða funnin á trupulleikanum viðvíkjandi orkutørvinum á ávís-um útoyggjum

Vakstrarætlan fyri Suðuroynna

Vakstrarætlan fyri Suðuroynna verður framd í verki

Kommunur

Í samráð millum land og kommunur verður ætlan gjord fyri, nær kommunurnar skulu hava skipað seg sjálvar í skikkaðar eindir,

ið kunnu átaka sær fleiri og størri uppgávur og tryggja eitt javnt tænaustøði kring alt landið.

Umhvørvi og orka

Føroyar skulu taka ábyrgd og ganga á odda í tilfeingisrøkt, so at vit kunnu lata børnum okkara eitt ríkt og livandi umhvørvi.

Miðað verður eftir at flyta Føroyar yvir í ein "reinorkubúskap" so vit taka okkara part av ábyrgdini at minka globala útlátið av CO₂.

Burðardygg framleiðsla

Krøvini frá keyparum kring heimin um burðardyggja og náttúruskynsama framleiðslu og burðardyggja tilfeingisrøkt gerast alsamt meira ein treyt fyri útflutningi og samhandli.

Tí verða hesi stig tikið: Orkuráð verður sett at ráðgeva og upplýsa borgarar og vinnu, byggisamtyktir verða gjordar, ið vegleiða og seta krøv til orkusparing, krøv verða sett um, at ný- og umbygging er orkuvinarlig, eggja verður til verkætlanir við eitt nú "grønum" barnagørðum og skúlum, vinna á sjógvum og landi skulu fylgja fremstu altjóða málum fyri orkunýtslu, varandi orkukeldur, so sum vatn-, vind-, sól-, aldu-, berg- og sjóvarfalsorku, skulu mennast, royndir at menna burðardyggja veiðu verða stuðlaðar.

Umhvørvi

Nýggj náttúruverndarlóg verður smíðað, lendisskipanir verða gjordar, ið staðfesta skynsama nýtslu av lendinum, altjóða sáttmálar um umhvørvisvernd, eitt nú um lívfrøðiligt margfeldi og Kyoto verða fylgd-ir, kemikaliuøkið verður skipað, tryggjað verður, at virki eru umhvørvisgóðkend, revsing fyri dálking verður herd, og menna skipanir, ið fyrirbyggja oljudálking stuðlaðar, Føroyar verða virkin luttakari á verðurlagsráðstevnunni í Keyptmannahavn 2009, umhvørvis- og avgjaldspolitikurinn verða knýttir saman.